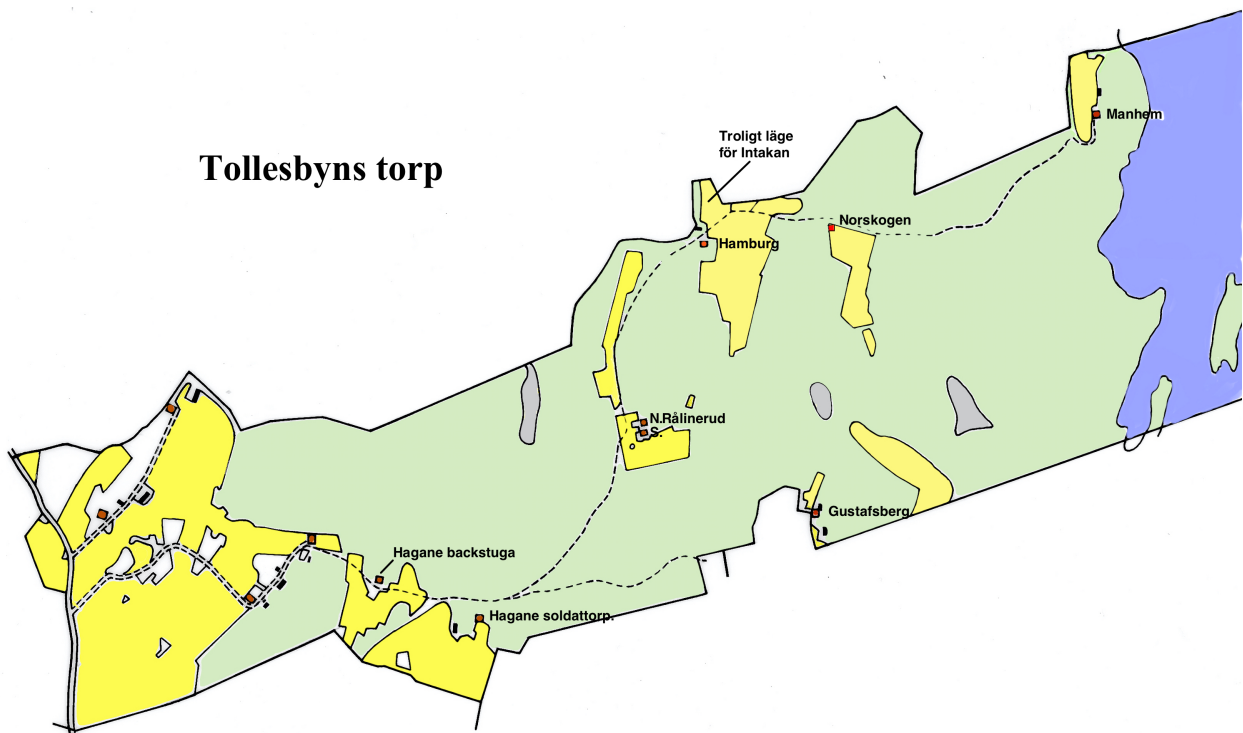

Torpet Intakan

Ett torp under Tollesbyn

Torpet Intakan nämns i kyrkoböckerna först 1820. Tidigare finns under Tollesbyn endast soldattorpet Hagane angivet. Intakan finns med i von Schneiders karta från 1854, men ej i häradskartan från 1890-talet. Troligen var Erik Andersson den första bosättaren på Intakan.

Möjligen byggdes torpet som ett s.k. båtmantorp. Erik Andersson var skeppare på båtar ägda av brukspatron Christoffer Sahlin på Vittlanda bruk i Tösse. Sahlin hade i slutet av 1700-talet köpt Dals Bergssocietets konkursbo, och ägde därigenom både Tollesbyn och Ö. Korsbyn. Erik Andersson hade tidigare, med sina föräldrar, bott på det närbelägna torpet Norskogen, och hade kanske då funnit en plats i närheten, som var lämplig att odla upp och där bygga ett torp. Men delar av denna mark låg på Ö. Korsbyns mark. Sahlin accepterade Erik Anderssons önskan. Namnet Intakan kan då kanske härledas av att man nödgades ”ta in” ett område beläget på Ö. Korsbyns mark. Denna ”Intaga” eller ”Intaka” på Korsbyns mark kan man se på gamla kartor.

Erik Andersson 1820-1822- (1838)

År 1820¹ flyttar skepparen Erik Andersson in på torpet Intakan. Möjligen är det han, som røjde och byggde torpstugan där. Kanske hade han påbörjat arbetet med detta under de tio år han bodde på granntorpet Norskogen (se **Norskogen**). Erik kom nu med sin familj från Ö. Bodane. (Troligen från backstugan Vingen.)

Han var född 1778 i Torp och hans hustru Maria Abramsdotter f. 1788² på Tomten (Västersidan). De hade barnen Anna Lisa f. 1811, Maja Stina f. 1814, Fredrik f. 1816 och August f. 1817. Erik hade fram till 1817 bott på Norskogen.

På Intakan får paret barnen Emanuel 3/10 1820 och Kajsa 20/10 1822. Ungefär samtidigt med Kajsas födelse får Maria beskedet att maken Erik har drunknat i Göteborg. (Ej i dödboken, men notering i hfl¹). I Göteborgs Dom-

kyrkoförsamling dödbok³ står att läsa att båt-skepparen Erik Andersson avled genom drunkning den 20/9 1822 och att han begravdes den 27/9. Han var säkert redan begravd, då hustrun mottog budskapet om hans död.

Erik Anderson var vänerskeppare. När han började som sjöman, vet vi inte, eftersom Åmåls sjömanshus första rulla är daterad 27 feb. 1819⁴. Troligen var han på sjön redan 1805 då föräldrarna flyttade in på torpet Norskogen.

Enligt denna rulla är Erik skeppare på skär-gårdsbåten Rebecka på 150 skeppund. Båten ägs av Christoffer Sahlin på Vittlanda. Denne är också ägare⁵ av skogsmarken där torpet Intakan är beläget.

Sahlin har ytterligare två fartyg registrerade. Troligen fraktas tackjärn från Bergslagen till Tössebacken. Säkert också stångjärn och järn-manufaktur därifrån till Göteborg. Men även jordbruksprodukter från Sahlins många gårdar.

Båtman på Rebecka är Anders Sabel, 27 år, från Bodane (finns ej i hfl⁶).

I 1820 års rulla är Erik skeppare på skär-gårdsbåten Freden, med samma dräktighet som Rebecka, vilken också ägs av brukspatron Sahlin. Båtman är fortfarande Anders Sabel, 28 år (nu från Skogen). Slutligen finner vi Erik i 1822 års rulla på samma båt, Freden, och med samma ägare och båtman. Det är under en resa till Göteborg, som Erik omkommer. Anders Sabel får nog nu den tunga plikten att meddela hustrun Maria.

Maria, som inte ens fick följa sin make till graven, blir nu ensam med de sex barnen, som är i åldern 0 -11 år. Som hjälp på torpet får hon nu Eriks bror, drängen Abraham Andersson (senare båtman), som flyttar dit med sin hustru efter broderns död. De kom från från torpet London (under Torp). Han är nyligen gift med Britta Olofsdotter, piga i Torp. De stannar dock bara ett år på Intakan.

I stället flyttar Marias far, änkemannen Abraham Abrahamsson, f. 1752 i Fröskog, till Intakan från Djupslund¹. Han är nu 71 år, och man kan undra om han kan vara till hjälp för Maria, eller om det är han som måste ha hjälp av henne. År 1823 får Anna Lisa, 12 år gam-

mal, flytta hemifrån som ”Flicka” hos Olof Torstensson i Ö. Berg. Även de yngre systrarna Maja Stina och Augusta får ta pigplatser i granngårdarna, när de uppnått 15 års ålder. Fadern Abraham bor kvar i familjen tills han avlider 1829⁷.

Inhyses folk 1834-1848

År 1834 flyttar inhyses Jonas Pettersson, f. 1803 i Gestad, med hustru Britta Maria Eriksdotter, f. 1810 i Åmål, in på Intakan². Troligen får Maria hjälp på torpet genom att hysa in främmande folk. Jonas och Britta Maria får 1835 en son Jan Petter, men familjen flyttar samma år till tegelbruket⁸ i Västergården. Samtidigt flyttar inhyses Nils Svensson f. 1774, och hans hustru Kajsa Nilsdotter f. 1775, in på Intakan. De kommer från Hemmingsbol och bor kvar på Intakan tills de avlider, Nils 1847 och Kajsa 1848.

Nils Olsson 1836-1838, 1843-1856

Maria Abramsdotters dotter Maja Stina gifter sig 1836⁹ med drängen på Ö. Korsbyn, Nils Olsson, f. 1813 i Mo. De flyttar nu in på Intakan, där en son Erik Johan föds samma år¹⁰. Familjen blir dock inte kvar på Intakan länge. År 1838 flyttar de till Ö. Sjögar i Tydje, för att 1841 flytta till Björbyn i samma socken.

Samtidigt som familjen Olsson flyttar från Intakan, flyttar även Maria Abrahamsdotter 1838¹¹ tillsammans med döttrarna Augusta och Kajsa till Nordkärr¹² i Holms socken, där alla tre får tjänst som pigor hos majoren Elias Norlin, vilken fram till 1831 ägde och bodde på Hängelö säteri. Norlin var svärson till Christoffer Sahlin.

År 1842 flyttar också Nils Olsson med familj till Holms socken. De står där som inhyses på gården Torp, men familjen återkommer 1843 till Ånimskog och Intakan¹³, där Nils nu blir torpare. Familjen har växt med barnen Maja Lisa f. 1839 i Tydje, Augusta Sofia f. 1842 i Holm och på Intakan föds Emanuel 1844, Lars Gustaf 1847, Anders Fredrik 1853, August 1855.

Barnen växer upp och 1855 flyttar sonen Erik Johan till Vissbol som dräng hos åbon Nils Nilsson (som var bror till min farfars farfar). Han blir kvar där till 1857, då han flyttar till Ö. Bodane, varifrån han ett år senare flyttar hem till familjen som då bor på Valhall. Maja Lisa flyttade, 17 år gammal, till granntorpet Gäddevik. Två år tidigare hade prästen noterat om henne i husförhörlängden: ”Läser klen”.

Nils Olsson och hans familj blir kvar på Intakan 13 år, tills de 1856 flyttar till **Valhall**¹⁴.

I och med detta verkar Intakan ha lagts ner som torpställe. Stugan befolkas troligen några år av ”inhyses” personer. Fr.o.m. 1856 tar husförhörlängderna inte längre upp namnet på torpstället. När stugan revs är inte känt.

20-01-08 Lars Lundin

Noter

¹ A1:15 sid 152 (v4592.b159.s152)

² C:3 sid 59 (v13986.b34.s59)

³ Gbg Domkyrkoförs. C:5 sid 437 (v32999.b226.s437)

⁴ Åmåls sjömanshus DI:1 bild 40 (v292936.b40)

⁵ Christoffer Sahlin var ägare av Vittlanda bruk i Tösse men även av Stenarsby/Lisefors bruk i Fröskog. Dessa bruk hade han kommit över då han år 1792 köpte konkursboet efter Dals Bergssocitet. Däri ingick också ett stort antal jordegodomar i Ånimskog, Tydje och Fröskog. Bl. a. blev han ägare av Henriksholms och Hängele säterier och den mark där Nor-skogen, Intakan och Valhall är belägna.

⁶ 20 år senare är han dräng i Ö. Berg. A1:17 sid 149 v4594.b155.s149

⁷ A1:16 sid181 (v4593.b186.s181)

⁸ A1:17 sid 256 (v4594.b262.s256)

⁹ Tösse E:1 sid 55 (v13922.b31.s55)

¹⁰ C:4 sid 172 (v13988.b91.s172)

¹¹ A17 sid 233 (v4594.b239.s233)

¹² Holm B:1 sid 27 (v9339.b27)

¹³ A1:18 sid 297 (v4595.b305.s297)

¹⁴ A1:19 sid 281 (v4596.b298.s281)